

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra HAANDBOG I VERDENSHISTORIEN. Middelalderen (Sluttet.)

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter", i Grundtvig, N. F. S.: *N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter*, Gyldendalske Boghandel, 1904-1909, s. 27.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-grundtvig07val-shoot-idm140245240847344/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter

Sachser og Angel-Sachser

ske maae vi imidlertid ogsaa, at hvor Man anraabde Thor, som Midgaards-Ormens Bane-Mand, og kæmpede for Valhald, der maatte den vidunderlig hjemlede Historie om Jesus Kristus, der knuste Slangens Hoved og skabde et nyt Paradis til sine Troende, nødvendig finde Indgang, og at Sachserne dyrkede Nordens Guder, det er sikkert nok. Vel har i den nyere Tid endeel Tydskere gjort en Sachsisk Over-Gud af Blokken Irmin-Sul (ret egentlig *ex trunco Minervam*¹⁾; men naar Man kan lidt Angel-Sachsisk, seer Man strax, at Navnet virkelig, som Adam af Bremen melder, betyder »Verdens-Støtten« (*universalis columna*), og naar Man er lidt hjemme i Edda, gienkiender Man snart det fælles Stam-Træ, Asken Ygdrasil deri. Om for Resten denne mærkelige Blok har staaet ved Merseburg, ved Pymont, eller kanskee paa Bloksbjerg, og om Man engang virkelig fandt den begravet ved Korvei og lod den staae op i Hildesheim, kan være os ligegyldigt; men dette ny Korvei ved Weseren, tæt ved Hexter, blev ganske rigtig Christendommens Støtte i disse Lande-Mærker. Dette mærkelige Kloster, en Aflægger af det Frankiske Korvei i Picardie, blev nemlig allerede stiftet under Keiser Ludvig den Fromme (822), og medens de senere Munke udledte dets velsignede Virkninger af St. Viti Levninger, som Man snart var saa lykkelig at overkomme, melde de dog ogsaa, at Klosterets første Indbyggere mest var bortførte Sachser, opdragne i det gamle Korvei, hvad vel tør have gjort det Meste. En af Disse, Ansgar (Æsger), skal vi siden nærmere omtale, som Nordens Apostel, men vi maae dog allerede her lægge vel Mærke til ham; thi han var ikke blot Skole-Mester og Prædikant i det ny Korvei, men blev ogsaa den første Ærke-Bisp i Bremen, og maa da, som det Christelige Vidunder, han var i sin Tid, netop i disse Egne have virket uberegnelig.

Samtidig med Ansgar var Henrik Fugle-Fængers Far-Fader Lodulf (Ludolph), den Første af Slægten, som kaldes Hertug²⁾, og allerede hans Søn, Otto, skal have været Thronen nærmest, da Karolingerne uddøde³⁾, men dog nævner Ingen hans Bedrift. Hans Søn Henrik derimod slog sig, som sagt, til Ridder paa Konrad⁴⁾ af Franken og skal, efter Si-

¹⁾ Aarhagerne af Sighert fra Gemblours 880 og Ælfrik (Alberik) Munk 859.

²⁾ Wittikinds Sachse-Krønike, Alfriks Aarbug 912.

¹⁾ »[at danne] Minerva af en Blok«, ²⁾ H. »Kong Konrad«.

Sachser og Angel-Sachser

gende have skabt baade Ridder-Standen og Borger-Skab i Tydskland, og skjøndt Man nok seer, hans Bedrifter allerede i den næste Menneske-Alder har ligget besynderlig i Taage, er Lodbrand dog et gyldigt Vidne om, at han baade slog Ungarerne ved Merseburg og, hvad Italienerne end¹ mere forundrede sig over, tømmede Danskerne, som ansaaes for de Allerbalstyrigste²). Med Slaverne, som ikke blot laae ham nær i Brandenburg og Bøhmen, men bespændte ret egenlig Nord-Tydskland, har Henrik dog nok havt den meste Fortrød og det bedste Held; nægtet de Laurbær Otto den Store høstede ogsaa hos dem unægtelig bevise, hans Fader havde leynet ham Endeel; og at bringe de Frankiske, Bayerske og Swabiske Hoveder under een Hat med de Sachsiske, hvad Henrik ogsaa ærlig prøvede paa, det var en forvivlet Opgave, som Tiden har viist, der vilde ikke blot et Aarhundrede, men i det Mindste et heelt Aartusinde til at løse. Det var ogsaa allierede store Ting, da Tydskland laae sønderslidt, skatskyldigt til Ungarerne, aabent for enhver Fiende og oversvømmet af Slaver, hvis Troes-Bekjendelse, siger Ditmer fra Merseburg, var, at Folk døde som Fæ og maatte altsaa leve derefter, da [dog] saavidt at frede, befæste og forbinde Riget, at hvad der i Grunden duede fik Lov til at voxte og Leilighed til at udvikle sine Kræfter. At denne Roes tilkommer Henrik, er aabenbart, og skjøndt vi vel maae studse over³ det Slør, der, [alt] hos Wittekind i det Tiende og Ditmer i Begyndelsen af det Ellefte Aarhundrede, hviler over hans Bedrifter, lader det sig dog let forklare deraf, at deres Kilder aabenbar var Kæmpe-Viser, og vi bør ikke overse, at netop de var Henriks bedste Efter-Mæle, som levende Beviser paa, at han var en rigtig »Fugle-Fænger,« som vidste at fremlokke Sangen paa Ny i Saks-Lands Skove. Kun Skade, at Man Ingen af de Viser har gjemt til os, men kun plyndret dem slet med eftergjorte Romerske Fingre; thi saaledes er der nu slet⁴ Intet meer tilbage af den Viser, Wittekind havde lært om Merseburg-Slaget, end »den fede Hunde-Steg,« Slaverne i Meissen beværte deres Ungerske Venner med, da de paa Gienem-Reisen bad om Hjælp mod den Stærkeste, som Slaver naturligviis altid holdt med⁵). Wittekind anfører i Øvrigt

¹) Lodbrands (Luitprands) Verdens-Krønike II. 8 - 9. III. 13.

²*) Wittekind's Sachse-Krønike 1ste Bog.

³ H. »endnu«, ⁴ H. »ved«, ⁵ »slet« mgl. i H.

Sachser og Angel-Sachser

dette Slag, som Henriks sidste Stor-Værk, og da de fleste Aarbøger ogsaa nævne det ved 934, maa Munken i Kørwei, som en Sachser, vel beholde Ret, skøndt Lødbrand, som er ældst, aabenbar kalder det hans første Helte-Gierning, som han lod skuffende afskildre paa Væggen af sin Ridder-Sal i Merseburg*).

Vi komme nu til Otto den Store, hvis Moder Mædhild (Mathilde) efter alle Beretninger nedstammede fra den gamle Sachse-Høvding Wittekind, og han blev ordenlig salvet og kronet i Aachen til Karl den Stores Efter-Mand (936), ved hvilken Leilighed Ærke-Biskop Hildebert af Mainz rakte ham Sværdet med de Ord: fordriv du med dette alle Christenhedens Fiender, Barbarer og falske Christne, til Fred for Herrens Folk i hele Frankernes Rige! Ved denne Høitid gjorde ogsaa Hertugerne Opvartning: Giselbert af Lothringen som Skaffer, Eberhard af Franken som Drost, Herman af Swaben som Mund-Skiænk og Arnulf af Baiern som Marsk; men hvor daarligt et Mærke det var paa Underdanighed, fik Otto snart at finde, thi han havde alt sit høie Mod og al sin Konge-Lykke nødig, for at dæmpe en Række af Oprør, som den Frankiske Hertug Eberhard stod i Spidsen for, og hvori selv To af Ottos egne Brødre, Dankmar og Henrik, tog virksom Deel. Otto beviste imidlertid soleklart sin Odels-Ret til Riget; thi som en Helt bestod han sine Prøve-Aar, svang kun Sværdet paa Val-Pladsen, og stræbte for Resten med Ædelmodighed at overvinde sine Misundere. Derfor kronede Lykken ogsaa hans Bestræbelser med et sjældent Held, thi ikke alene faldt Eberhard og Giselbert, som havde forbundet sig imod ham, paa een Dag ved Andernach, saa at sige af dem selv, men ved utrættelig at giengælde Ondt med Godt, samlede Otto saaledes gloende Kul paa sin Broder Henriks Hoved, at han omsider vandt en fuldtro Ven i ham**).

For et Øieblik syndes da alt ved Midten af det Tiende Aarhundrede Tydsklands store Gaade fortryllende løst; thi Henrik ægtede Arnulfs Daatter og blev Hertug i Baiern, Ottos egen Søn med Ædelsteens Syster, Loduif, som ægtede Hermans Daatter, blev Hertug i Swaben, og Grev Konrad fra Worms, som havde stridt mandelig for Otto og ægtede hans Daatter, blev Hertug i Franken og Lothringen, medens

* Lødbrands Verdens-Krønike II. 8—9.

** Wittekinds Sachse-Krønike 2den Bog. Lødbrands Verdens-Krønike IV. 7-19.

¹ H. 2bænde 1c.